

Силабус курсу Історія і методологія науки про довкілля

Освітній ступінь – магістр
Галузь знань: 10 Природничі науки
Спеціальність: 101 Екологія
Освітньо-професійна програма
«Екологія»
Кількість кредитів – 3

Рік підготовки, семестр – 2 рік, III семестр

Компонент освітньої програми: обов'язковий

Дні занять: понеділок, 12.45-15.40, ауд. 158
Консультації: середа, 14.20-15.40, ауд. 154

Мова викладання: українська

Керівник курсу

канд. біол.наук., доц. Лісова Наталія Олегівна

Контактна інформація lis_nat@tnpu.edu.ua; 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Метою вивчення навчальної «Історія і методологія науки про довкілля» є з'ясування особливостей розвитку наукових досліджень довкілля на різних історичних етапах. Основними завданнями курсу є формування наукових знань про дослідження довкілля в Античний період, Середньовіччя, епоху Відродження, Новий та Новітній періоди; опанувати систему практичних підходів до реалізації отриманих знань; ідентифікувати філософські тексти з певними поглядами.

Навчальний контент

№ п/п	Темати	Результати навчання
	<i>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Дослідження довкілля в Античний період та Середньовіччі</i>	
1	<i>Тема 1. Вчення про довкілля у стародавній Греції.</i>	<i>Вміти трактувати виникнення античної науки. Вчення про першооснови світу. Виникнення атомістики. Вчення Аристотеля.</i>
2	<i>Тема 2. Еллінський етап у давньогрецькій натурфілософії.</i>	<i>Розуміти розвиток математики і механіки. Вчення Епікура. Вчення Архімеда.</i>
3	<i>Тема 3. Природознавство стародавнього Риму.</i>	<i>Вміти трактувати виникнення природничих наук в стародавньому Римі. Давньоримський період античної натурфілософії. Спадщина Клавдія Птоломея.</i>

4	Тема 4. Стан природничої науки в епохи Середньовіччя.	Розуміти монотеїзм. Вчення про буття. Філософія у Візантії. Вчення про пізнання.
5	Тема 5. Основні напрями середньовічної філософії.	Розуміти реалізм. Номіналізм. Вчення Фоми Аквінського. Вчення Роджера Беккона.
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Дослідження довкілля в епоху Відродження, Новий та Новітні періоди	
6	Тема 6. Вклад в дослідження довкілля Галілео Галілея.	Розуміти тенденції епохи відродження. Великі географічні відкриття. Біографія Галілео Галілея. Винайдення метронома, мікроскопа, підзорної труби. Експерименти з магнітами і магнетизмом. Дослідження небесних тіл.
7	Тема 7. Вклад в дослідження довкілля Леонарда да Вінчі.	Вміти трактувати вивчення стійкості людського ока. Проблема польоту. Анатомічні дослідження. Опис листорозміщенню, геліотропізму і геотропізму, кореневого тиску та руху соків рослини.
8	Тема 8. Вчення Миколи Коперника та Джордано Бруно.	Розуміти вчення Миколи Коперника. Вчення Джордано Бруно.
9	Тема 9. Вклад в дослідження довкілля Декарта.	Вміти трактувати концепцію вихорів. Вчення про речовину та теплоту. Космогонія.
10	Тема 10. Вчення Карла Ліннея.	Вміти трактувати тенденції дослідження довкілля в Новому періоді. Вчення К. Ліннея. Штучна систематика організмів. Бінарна номенклатура. Таксони. Розуміти значення вчення Карла Ліннея.
11	Тема 11. Вчення Жана Батіста Ламарка.	Вміти трактувати еволюційне вчення Ламарка. Закони мінливості та спадковості. Гіпотеза успадкування набутих ознак. Розуміти значення еволюційної теорії Жана Батіста Ламарка.
12	Тема 12. Вчення Чарльза Дарвіна.	Вміти трактувати поняття про вид та популяцію. Закон Харді-Вайнберга. Теорія природного добору. Штучний добір. Форми боротьби за існування. Розуміти значення еволюційного вчення Ч. Дарвіна.

13	<i>Тема 13. Розвиток природничих наук в Новітньому періоді.</i>	<i>Розуміти роль нагромадження фактичного матеріалу. Роль експерименту. Виникнення нових дисциплін. Етапи «новітньої революції».</i>
14	<i>Тема 14. Вчення Володимира Вернадського.</i>	<i>Вміти трактувати вчення про біосферу, ноосферу, живу речовину. Формування планетарної свідомості.</i>

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
K01.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
K02.	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
K03.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
K06.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
K07.	Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.
K09.	Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
K10.	Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.
K11.	Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності.
K13.	Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.
K14.	Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
K16.	Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ПР01.	Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля.
ПР02.	Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.
ПР03.	Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.
ПР04.	Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.
ПР06.	Знати новітні методи та інструментальні засоби екологічних досліджень, у тому числі методи та засоби математичного і геоінформаційного моделювання.
ПР07.	Уміти спілкуватися іноземною мовою в науковій, виробничій та соціально-суспільній сферах діяльності.
ПР08.	Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.
ПР10.	Демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища.
ПР11.	Уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля.
ПР13.	Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля
ПР14.	Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.
ПР15.	Оцінювати екологічні ризики за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог.
ПР16.	Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.
ПР17.	Критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття з різних предметних галузей для вирішення практичних задач і проблем екології.
ПР18.	Уміти використовувати сучасні методи обробки і інтерпретації інформації при проведенні інноваційної діяльності.
ПР19.	Уміти самостійно планувати виконання інноваційного завдання та формулювати висновки за його результатами.
ПР20.	Володіти основами еколого-інженерного проектування та еколого-експертної оцінки впливу на довкілля.

Літературні джерела

1. Бичко І.В., Бойченко І.В., Бойченко М.І., Бузький М.П., Табачковський В.Г. Філософія: Підручник для студентів вищих закладів освіти. Київ: Либідь, 2001. 406с.
  2. Бичко І.В. та ін. Історія філософії: Підручник для студентів вищих закладів освіти. Київ: Либідь, 2001. 145с.
  3. Бичко І.В., Бичко А.К., Бузький М.П. та ін. Філософія: Курс лекцій.- 2-е вид. Київ: Либідь, 1994. 574 с.
  4. Володимир Кондзьолка. Історія середньовічної філософії. Львів: Світ, 2001. 164с.
  5. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. Київ: Наукова думка, 1996. 286 с.
  6. Заїченко Г.А. та ін. Філософія. Київ: Вища школа, 1995. 455 с.
  7. Історія філософії на Україні.- У 3 т.- Т. 1 / за ред. В.М. Нічик, В.С. Горський, М.В.Попович, Б.О.Лобовик, В.О. Зоц. Київ: Наукова думка, 1987. 399с.
  8. Історія філософії: Підручник. /за ред. А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський. Київ: Либідь, 2001. 167с.
  9. Філософія: Підручник. /За ред. проф. М.І. Горлача, проф. В.Г. Кременя, проф. В.К. Рибалка. - Харків: Консум, 2001. 671 с.
  10. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: Онтологія людини. Київ: Абрис, 1995. 335 с.
  11. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах: Навчальний посібник. Київ: Либідь, 1997. 327 с.
  12. Паславський І.В. З історії розвитку філософських ідей на Україні в кінці XVI- першій третині XVII ст.-Київ: Наукова думка, 1984. 128 с.
  13. Тарасенко М.Ф., Русин М.Ю., Бичко І.В. та ін. Історія Філософії України: Підручник.- Київ: Либідь, 1994. 413 с.
  14. Федів Ю.А., Мозкова Н.Г. Історія Української філософії. Київ: Україна, 2001. 510 с.
  15. Чижевський Дмитро. Нариси з історії філософії на Україні. Київ: Обрій, 1992. 229 с.
- http://eranew.info/termin_filosofiya.html
http://business-tv.com.ua/program/filosofiya_treydingu.html
<http://subject.com.ua/philosophy/volinki/71.html>
<http://sofy.kiev.ua/mon2.htm>
<http://avtonews.rv.ua/filosofiya-nepiznane/filosofiya-pryrody/>
<http://www.hortinq.org.ua/node/1296>
<http://pidruchniki.ws/14100821>

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-5) усне опитування, тести, завдання	30
Модуль 2 (теми 6-14) усне опитування, тести, завдання	50
Проект	20

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних робіт
- 3) Електронне навчання в системі MODLE